

Кудінов Вадим Анатолійович,
професор кафедри інформаційних
технологій та кібернетичної безпеки
НАВС, кандидат фізико-
математичних наук, доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ЗАХИСТУ І ОБРОБКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ІНФОРМАЦІЙНО- ПОШУКОВИХ СИСТЕМАХ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Сучасний рівень розвитку суспільства в Україні характеризується стрімким зростанням потоків і обсягів інформації, ускладненням механізмів управління соціальними процесами та явищами. Тому серед основних напрямів державної інформаційної політики в Україні є: створення інформаційних систем і мереж інформації; розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів [1]. Не залишаються осторонь цих завдань і Міністерство внутрішніх справ (МВС) України та Національна поліція.

Практика боротьби зі злочинністю переконливо свідчить про важливу роль подальшого розвитку системи інформаційного забезпечення (СІЗ) органів МВС України та Національної поліції, яка суттєво впливає на ефективність їх діяльності щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг [2; 3; 4]. Процес побудови СІЗ триває вже більше 45 років і основу її складають різноманітні інформаційні системи довідково-інформаційного та оперативно-розшукового призначення [5], а завдання щодо підтримки їх функціонування

покладено на Департамент інформатизації МВС України і Департамент інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції [6; 7].

Однією з потужних складових частин СІЗ є Інтегрована інформаційно-пошукова система МВС України (ІПС) – сукупність різних довідково-інформаційних та оперативно-розшукових обліків, які інтегровані в одну єдину систему (інтеграція відомостей здійснюється за установчими даними на особу) [8]. Структура ІПС складається з понад 20 інформаційних підсистем, зокрема: «Єдиний облік», «Доставлені», «Особа», «Розшук», «Контур», «Пізнання», «Мігрант», «Втрачені документи», «Зареєстрована зброя», «Корупційне правопорушення», «Адміністративне правопорушення», «Домашній арешт». Таким чином, ІПС містить інформацію про персональні дані людини, тобто відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [9].

Як відомо, права суб'єкта персональних даних закріплені у ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних» [9; 10]. Відповідно до ст. 32 Конституції України [11] та ч. 6 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних» [9] не допускається обробка даних про фізичну особу, які є конфіденційною інформацією, без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. При цьому володільці, розпорядники персональних даних та треті особи зобов'язані забезпечити захист цих даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних (ч. 1 ст. 24 Закону України «Про захист персональних даних») [9; 10]).

Необхідно відмітити, що відповідно до Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у

спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19); конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (ст. 64) [11].

Законом України «Про Національну поліцію» регламентуються повноваження поліції у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення (ст. 25), формування (ст. 26) та використання (ст. 27) поліцією інформаційних ресурсів, відповідальність поліції за протиправне використання інформаційних ресурсів (ст. 28) [4]. Відповідно до ч. 4 ст. 25 цього Закону діяльність поліції, пов'язана із захистом і обробкою персональних даних, здійснюється на підставах, визначених Конституцією України [11], Законом України «Про захист персональних даних» [9], іншими законами України. Відповідно до ч. 1 ст. 27 Закону поліція має безпосередній оперативний доступ до інформації та інформаційних ресурсів інших органів державної влади за обов'язковим дотриманням Закону України «Про захист персональних даних» [4; 9]. Відповідно до ч. 1 ст. 28 Закону поліція вживає всіх заходів для недопущення будь-яких порушень прав і свобод людини, пов'язаних з обробкою інформації [4].

Крім того, Національна поліція згідно з п. 40 ч. 4 свого Положення [3] відповідно до покладених на неї завдань здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, а також оброблення персональних даних у межах повноважень, передбачених законом.

14 червня 2016 року була затверджена наказом Міністра внутрішніх справ України Концепція інформатизації Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, на 2016-2020 роки [12]. Нормативно-правове забезпечення реалізації Концепції планується здійснювати шляхом участі в розробленні нових законодавчих, підзаконних та міжвідомчих актів у сфері інформатизації, в яких

буде передбачено також дотримання прав людини щодо захисту персональних даних.

Таким чином, у роботі розглянуто сучасний стан нормативно-правового закріплення прав людини щодо захисту персональних даних в умовах функціонування інформаційно-пошукових систем Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2938-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2938-17>.

2. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>.

3. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

5. Іщенко О. М. Від арифмометра до високих технологій. До 40-ї річниці створення інформаційної служби Міністерства внутрішніх справ України. Том 1 / Іщенко О. М., Черних С. П., Аршинов І. А. – З.: Просвіта, 2012. – 472 с.

6. Веб-портал Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua>.

7. Веб-портал Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/uk>.

8. Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 12 жовтня 2009 року № 436.

9. Про захист персональних даних: Закон України від 01 червня 2010 р. № 2297-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.

10. Кудінов В. А., Гришина І. О. Сучасні нормативно-правові акти України щодо доступу до персональних даних та їх захисту. Международное научное издание. Сборник научных трудов SWorld: юридические и политические науки. Выпуск № 4 (37). Т. 22. Иваново: «Маркова АД», 2014. С. 75–79.

11. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

12. Концепція інформатизації Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, на 2016-2020 роки: Наказ МВС України від 14 червня 2016 року № 511.